

Андрій Українець, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 015 “Професійна освіта (за спеціалізаціями)” ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ У ГАЛУЗІ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ: СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ ТА СТРУКТУРА

У статті розкриті теоретичні засади формування екологічної культури майбутніх викладачів професійної освіти. Екологічна культура, визначена як узагальнена характеристика особистості, яка, інтегруючи сукупність уявлень про природу, емоційно-чуттєве й ціннісне ставлення до неї, загальнонаукових і професійних знань про екологію, відповідні вміння та навички, утворює нерозривну єдність екологічної свідомості, екологічного мислення, екологічної відповідальності і екологічної поведінки. Сформульовано висновки, які визначають теоретичну основу дослідження: – екологічну культуру треба розглядати з позицій цивілізаційного, культурологічного, аксіологічного, коеволюційного підходів як складову, етап загальнолюдської культури. Аналіз наукових праць і вивчення стану освітньої практики свідчать, що сформованість екологічної культури майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти характеризується рівнем: 1) розвиненості переконань, мотивів, ціннісних орієнтацій, етичних почуттів щодо екологічних проблем та усвідомлення необхідності захисту довкілля; 2) засвоєння загальнонаукових знань з екології та професійних знань з екологічної безпеки автотранспортного комплексу; 3) залученості до практичної діяльності, пов'язаної з реалізацією природоохоронних заходів і екологічних проєктів у галузі автомобільного транспорту.

Ключові слова: екологічна культура; екологічна свідомість; екологічна відповідальність; екологічна поведінка; еколого-професійна діяльність; заклади професійної (професійно-технічної); передвищої та вищої освіти.

Рис. 1. Літ. 6.

Andrii Ukrainets, Applicant of the Third (Educational and Scientific) Level of Higher Education Speciality 015 “Vocational Education”, State Higher Educational Institution “Donbas State Pedagogical University”

ECOLOGICAL CULTURE OF THE TEACHER PROFESSIONAL (VOCATION-TECHNICAL) INSTITUTION EDUCATION IN THE AUTOMOBILE TRANSPORT FIELD: ESSENCE, FUNCTIONS AND STRUCTURE

The article reveals the theoretical foundations of the formation of the ecological culture of future teachers of professional education. Ecological culture, defined as a generalized characteristic of an individual, which, integrating a set of ideas about nature, an emotional-sensual and valuable attitude towards it, general scientific and professional knowledge about ecology, relevant skills and abilities, forms an inseparable unity of ecological consciousness, ecological thinking, ecological responsibility and environmental behavior. The conclusions that determine the theoretical basis of the research are formulated: ecological culture should be considered from the standpoint of civilizational, cultural, axiological, co-evolutionary approaches as a component, a stage of universal human culture. The analysis of scientific works and the study of the state of educational practice show that the formation of the environmental culture of future teachers of professional (vocational and technical) education institutions is characterized by the level of: 1) development of beliefs, motives, value orientations, ethical feelings regarding environmental problems and awareness of the need to protect the environment; 2) assimilation of general scientific knowledge on ecology and professional knowledge on environmental safety of the motor vehicle complex; 3) involvement in practical activities related to the implementation of environmental protection measures and environmental projects in the field of road transport.

Keywords: ecological culture; ecological consciousness; ecological responsibility; ecological behavior; ecological professional activity; institutions of professional (vocational and technical); pre-higher and higher education.

Постановка проблеми. Міждисциплінарний характер проблеми екологічної культури породив різноманітність теоретичних концепцій, що описують цей феномен. Як показує проведений нами аналіз, наукові праці, присвячені проблемам формування екологічної культури фахівців, представників різних галузей знань і наукових шкіл (С. Лебідь, М. Кисельов, В. Крисаченко, Л. Курняк, О. Салтовський, Ю. Тагліна, Л. Юрченко, Н. Ясінська та інші), відрізняються

понятійно-категоріальною аргументацією, методами дослідження, інтерпретацією результатів наукових розвідок тощо. Водночас усіх їх поєднує спільна екологічна парадигма – ноосферний підхід у взаємовідносинах “людина – природа – суспільство”, запропонований В. Вернадським [1].

Крім того, формулювання категорії “екологічна культура” ускладнюється численними поєднаннями, перетинами різних аспектів і підходів. Однак зазначені аспекти лише акцентують увагу, актуалі-

зують розгляд проблеми екологічної культури і не розглядаються як альтернативні. Натомість дискутуються питання, пов'язані зі структуруванням екологічної культури у широкому та вузькому сенсах. Причому трактування екологічної культури у вузькому сенсі, на жаль, стало центральною ланкою усієї її проблематики "у відриві від світоглядних, морально-етичних, психологічних сторін соціального життя" [5, 23]. Саме тому широке трактування екологічної культури, на нашу думку, правомірніше, тим більше воно не відкидає розглянуті раніше підходи до змісту й обсягу поняття, а навпаки, їх органічно інтегрує.

Виклад основного матеріалу. Проведений нами аналіз наукових праць свідчить про розмаїття аспектів і підходів до розкриття сутності категорії "екологічна культура", хоча кожне з авторських тлумачень є науково аргументованими, тому мають право на існування. Однак при розкритті сутності досліджуваної категорії ми виходили з того, що екологічна культура – це не лише набір набутих людиною елементарних загальних і прикладних знань й умінь, а передовсім світоглядний симбіоз суспільства сучасної доби та внутрішнього світу особистості. Зважаючи на це, нами сформульована ключова категорія дослідження, яка максимально відповідає предмету наукового пошуку, а її структура відображає особливості еколога-професійної діяльності викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти у галузі автомобільного транспорту. Відтак нами *екологічна культура розглядається з двох позицій: з одного боку, як процес формування екологічної свідомості, поведінки та готовності особистості до гармонізації взаємовідносин у системі "людина – природа – суспільство", а з іншого – як результат у вигляді інтегральної якості, сформованої на основі емоційно-ціннісного ставлення до природи, знань й уявлень про неї, набутих умінь, навичок і потреб у збереженні та відновленні навколишнього природного середовища.*

Виходячи зі сутності екологічної культури, її зміст і процес системного та цілеспрямованого формування у майбутніх викладачів закладу професійної (професійно-технічної) освіти автотранспортного профілю доцільно розглядати у таких площинах:

1) *світоглядній* – забезпечує гармонізацію внутрішнього світу студента завдяки усвідомленню сутності явищ, що відбуваються у природі та суспільстві, пізнанню законів і закономірностей розвитку природи й теоретичного осмислення ролі екологічної взаємодії в контексті культури;

2) *морально-етичній* – передбачає виховання у студентів особистої екологічної відповідальності за все, що відбувається у природі та суспільстві;

3) *психологічній* – полягає у виробленні оптимальної реакції на екологічну інформацію й адек-

ватної поведінки, а також формуванні вміння діяти в умовах, екологічно несприятливих, оцінювати якисну сторону стану природного середовища та суспільства;

4) *соціальної* – полягає у формуванні соціально необхідного рівня екологічної поінформованості, що виступає обов'язковою умовою виконання різноманітних функцій у суспільстві, передовсім пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю;

5) *технологічній* – передбачає оволодіння професійно-екологічною технологією, спрямованою на екологічний захист довкілля і збереження природних ресурсів.

Екологічна культура як метод ціннісного освоєння природи є своєрідним механізмом, що виконує певні *функції*, до яких треба віднести такі:

1) *адаптивна* – культура є специфічним способом адаптації людини до природи, тому екологічна культура є подальшим розвитком цієї функції загальної культури в умовах, коли попередні способи адаптації до природи виявили недостатність, ірраціональність, дисфункціональність.

2) *ціннісно-духовна* – культура є способом ціннісного освоєння дійсності, шляхом творення нових смислів, знань, цінностей, їх збереження та передачі; цінності – це внутрішні духовні чинники, які забезпечують взаємозв'язки людини з людиною, людиною з суспільством і природою, підґрунтя ідеальних проєктів урегулювання наявних суперечностей між людиною, суспільством і природою; фундаментальна переоцінка сформованої системи цінностей, зміна ціннісного ставлення до природи та фіксації на цій основі нової системи норм і правил, що регулюють ставлення до природи та її безпеки – одне з найважливіших завдань екологічної культури; система цінностей, зокрема й коеволюційних, є умовою соціальної інтеграції й ідентифікації, адже характер цінностей і рівень оволодіння ними свідчать про відмінність екологічних культур і субкультур; при цьому коеволюційні цінності, будучи світоглядним ядром культури природокористування, нами розглядаються як імператив гармонізації взаємодії людини з довкіллям на противагу ідеології підкорення природи;

3) *комунікативна* – сприяє встановленню контакту, досягненню взаєморозуміння у процесі обміну інформацією між суб'єктами природокористування на основі єдиних коеволюційних цінностей, зафіксованих у мові, і тим самим їх інтеграцію, координацію та консолідацію; комунікативна функція екологічної культури забезпечує передачу соціально значущої інформації про норми і правила природокористування й екологічної безпеки від покоління до покоління;

4) *організаційна* – полягає в організації взаємовідносин людини, суспільства і природи так, щоб

були враховані як індивідуальні та суспільні практичні потреби, так і стабільність, рівновага, баланс природи;

5) *регулятивна* – полягає у врегулюванні взаємовідносин людини та суспільства з природою, оптимізації життєдіяльності шляхом запровадження певних норм, правил і зразків поведінки, які потрібно засвоїти студентів для коректної адаптації у навколишньому природному середовищі;

Дослідження показують, що за *структурною* природою екологічна культура як багатогранне і різнобічне явище містить такі базові складники: екологічну свідомість, екологічне мислення, екологічну відповідальність, екологічну поведінку, які

формуються та розвиваються завдяки екологічній освіті й екологічному вихованню.

На основі проведеного аналізу екологічна культура викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти у галузі автомобільного транспорту може бути визначена як узагальнена характеристика особистості, яка, інтегруючи сукупність уявлень про природу, емоційно-чуттєве й ціннісне ставлення до неї, загальнонаукових і професійних знань про екологію, відповідні вміння та навички природоохоронної діяльності, утворює нерозривну єдність екологічної свідомості, екологічного мислення, екологічної відповідальності й екологічної поведінки (див. рис. 1).

Рис. 1. Структура екологічної культури викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти у галузі автомобільного транспорту

Практика показує, що сьогодні у закладах вищої освіти важливо створити цілісну систему формування екологічної культури, спрямовану на трансформування екологічної свідомості та мислення студентів в екологічні знання, уміння, навички, цінності та переконання завдяки розширенню і поглибленню уявлень про техніко-економічні, організаційно-правові, інформаційні й інші можливості, а

також шляхи розв'язання екологічних проблем. Безсумнівно, формування екологічної культури має здійснюватися на основі активного залучення студентів до організації природоохоронної діяльності у вигляді реальних екологічних проєктів.

Однак не всіма викладачами закладів вищої освіти усвідомлюється, що від рівня екологічної культури студентів залежить ступінь адаптації до умов,

що постійно змінюються, їхній соціальний і професійний статус. “Підвищення рівня екологічної культури суспільства можливе лише за умови організації екологічної освіти на різних рівнях її здобуття, наприклад, шляхом впровадження в освітній процес закладів професійної освіти, як окремих дисциплін, так й окремих еколого-освітніх компонентів у межах різних навчальних курсів з попереднім розробленням відповідного навчально-методичного забезпечення, виданням спеціальної навчальної літератури та підготовкою відповідних педагогічних кадрів” [3, 67]. Водночас необхідно визнати: в Україні, незважаючи на ухвалення концептуальної Стратегії державної екологічної політики [6], донині відсутня цілісна та ефективна програма формування екологічної культури особистості й суспільства загалом, що й визначає необхідність наукового і методичного розроблення цієї актуальної проблеми.

Поряд із формуванням екологічної культури особистості відбувається формування екологічної культури фахівця під впливом різних соціальних інститутів – сім’ї, системи освіти, засобів масової інформації, професійного та соціального середовища тощо. Цілеспрямоване і системне формування екологічної культури фахівця нерозривно пов’язане з діяльністю закладів освіти та розпочинається зі шкільної лави. У закладах загальної середньої освіти закладаються основи екологічної культури, здійснюється пропедевтична екологічна підготовка, відбувається загальна орієнтація учнів у навколишньому природному середовищі. Основи екологічної культури, сформовані у закладах загальної середньої освіти, набувають подальшого розвитку, поглиблення і розширення в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

На думку Л. Лук’янової, в цій освітній системі вища освіта є найбільш ефективним і продуктивним етапом з погляду формування і розвитку екологічної культури майбутнього фахівця. Це пов’язано щонайменше з трьома аспектами: по-перше, це період життя людини, коли набуття нових знань відбувається найінтенсивніше; по-друге, при оволодінні професійними знаннями у цей період майбутній фахівець ще не має стимулів для їх глибокої диференціації, які, як правило, гальмують засвоєння нових знань; по-третє, у цей період здійснюється структурування знань відповідно до майбутнього напрямку професійної діяльності, що, своєю чергою, також активізує засвоєваність цих знань [0]. Отже, без набутих у закладі вищої освіти глибоких знань і ґрунтовних умінь у галузі екологічної безпеки, високого рівня сформованості екологічної культури принципово неможливо стає успішна професійна діяльність.

Непересічне значення для майбутньої професійної діяльності має процес і результат формування екологічної культури майбутніх викладачів профе-

сійного навчання у галузі автомобільного транспорту, що здійснюється в умовах педагогічного закладу вищої освіти. Практика показує, що формуванню екологічної культури цієї категорії майбутніх фахівців сприяють як окремі екологічні навчальні дисципліни (“Основи екології”, “Екологія і сталий розвиток”, “Екологізація суспільства”, “Екологічна культура” тощо), так і загальнонаукові, гуманітарні та професійно-орієнтовані освітні компоненти, до змісту яких закладений значний екологічний потенціал.

Загальновідомо, що одним із основних джерел забруднення довкілля є автотранспортна галузь, на яку припадає третина від усього обсягу викидів оксидів азоту (NO_x), вуглецю (CO), вуглеводнів (C_nH_n), діоксиду сірки (SO_2), сажі й інших шкідливих речовин. Крім того, автотранспортні підприємства визначаються високим рівнем ресурсного споживання (вода, теплова й електрична енергії, паливо, мастильні матеріали та ін.) та відходів у процесі експлуатації й відновлення працездатності автотранспортних засобів. Як зазначає О. Клименко, в Україні за базовим макроекономічним сценарієм очікується збільшення кількості автотранспортних засобів із 8,4 млн. одиниць у 2020 р. до 10,7 млн. – у 2030 р. та до 20,1 млн. – у 2050 р., а загальне споживання енергії – з орієнтовно 325 ПДж у 2020 р. зросте до 509 ПДж у 2030 р. та, ймовірно, до 732 ПДж у 2050 р. Орієнтовно у 2031 р. викиди CO_2 вже можуть зрівнятися з 60 % викидів від рівня 1990 р. або перевищити їх, а до 2050 р. прогнозовано зростуть до 52,2 млн. т і наблизатимуться до 100 % від рівня 1990 р. [0, 32].

Такий стан і перспективи збільшення кількості автотранспортних засобів, споживання різних видів енергії та, відповідно, зростання показників викидів і відходів характеризуються: 1) негативним впливом на екосистеми і здоров’я людей через забруднення атмосфери; 2) надмірним споживанням видобутого невідновлюваного палива і, відповідно, зростанням обсягів викидів в атмосферу “парникових” газів (передовсім діоксиду вуглецю CO_2); 3) використанням значних площ земель для будівництва транспортної інфраструктури [4].

Отже, основними групами джерел забруднення, негативного впливу дорожніх транспортних засобів на довкілля є: 1) у процесі експлуатації автотранспортних засобів – шкідливі викиди двигунів та інших агрегатів; шум; вібрація; електромагнітне випромінювання; 2) у процесі технічного обслуговування та ремонту дорожніх транспортних засобів – мийні засоби, розчинники лаків і фарб, складники антикорозійних покриттів; палива, індустріальні і консистентні мастила, моторні й трансмісійні оливи, електроліти, гальмівні рідини; водорозчинні солі; зношені агрегати, вузли, деталі; 3) у процесі організації транспортної інфраструктури – збільшення

використання земель через інтенсивне будівництво автодоріг, автозаправних станцій, автомобільних стоянок, підприємств з технічного обслуговування й експлуатації транспортних засобів та ін.

Вивчення практики підготовки майбутніх викладачів з автомобільного транспорту для роботи в закладах професійної (професійно-технічної) освіти показує, що проблема формування екологічної культури студентів перебуває у центрі уваги науково-педагогічних колективів закладів вищої освіти понад двадцять років. Зокрема, незважаючи на недостатню теоретичну розробленість цього наукового напрямку, відсутність загальноприйнятого визначення об'єкта, предмета, місця екологічної культури у структурі науково-педагогічних знань, викладачами здійснюється активний пошук найоптимальніших варіантів розроблення змісту і методики викладання екологічно-спрямованих навчальних дисциплін.

Однак вивчення освітньо-професійних програм і навчально-методичних комплексів, що забезпечують освітній процес підготовки викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти у галузі автомобільного транспорту, представлених на сайтах низки вітчизняних університетів (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Національний транспортний університет, Українська інженерно-педагогічна академія, Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т.Г. Шевченка, Криворізький державний педагогічний університет) свідчить про існування двох основних підходів до формування екологічної культури та різноманітних їх варіацій.

Перший підхід полягає у зведенні проблематики екологічної культури до екологічної грамотності, розвитку елементарного екологічного мислення. Так, у межах змісту навчальних дисциплін (“Основи екології”, “Екологія і сталий розвиток” і т. п.), серед об'єктів вивчення закономірно домінують такі поняття, як біосфера, техносфера, екосистема, екологічні чинники, антропогенна, техногенна діяльність тощо. Відповідно, ці загальнонаукові навчальні дисципліни формують здебільшого вміння використовувати екологічні знання у житті та меншою мірою – у професійній діяльності. Однак, на нашу думку, домінування науково-природничої складової у формуванні екологічної культури через набуття екологічних знань не може бути визнане достатньо прийнятним, оскільки звужує зміст, що розкриває сутність екологічної культури. Нами обраний другий підхід – інтегрований, який передбачає симбіоз гуманітарної, науково-природничої і професійної складових та згідно з яким екологічна культура не може бути зведена лише до набуття знань з екології, адже це не виправдано звужує предметне поле екологічної культури фахівця. Вважаємо, що зна-

ння, вміння і навички еколого-професійної діяльності повинні ґрунтуватися на наукових, культурологічних і професійних засадах. Тобто екологія й екологічна культура мають стати змістовими полями професійної діяльності, що перетинаються, мають один загальний сектор, а також простори, що виходять за його межі.

Важливо наголосити, що екологічну культуру не можна обмежувати лише змістом певних пропедевтичних курсів на кшталт “Основи екології” або окремих екологічних тем у межах різних навчальних дисциплін, адже її освітні можливості набагато ширші й цікавіші, спрямовані на виконання завдань із формування у майбутніх педагогів системного екологічного мислення, свідомості, відповідальності, поведінки тощо. Потрібен узагальнювальний, синтезуючий професійно-орієнтований курс, який допоможе майбутнім викладачам професійного навчання у галузі автомобільного транспорту пов'язати набуті знання й уміння з конкретним видом професійної діяльності, сформувати основні структурні компоненти екологічної культури фахівця. Спробу розробити й апробувати такий інтегрований курс “Екологічна безпека автотранспортного комплексу” для майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти здійснено у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка. Багаторічне викладання цього курсу, розроблення методів екологічного оцінювання регіональних об'єктів автотранспортного комплексу, системна реалізація низки екологічних проєктів, пов'язаних зі зменшенням негативного впливу автомобільного транспорту на довкілля, підтвердили виправданість інтеграції різних методологічних підходів до формування екологічної культури студентів і довели практичну значущість цього курсу.

Висновки. Проведене дослідження дає підставу зробити висновки, що сформованість екологічної культури майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти характеризується рівнем: 1) розвиненості переконань, мотивів, ціннісних орієнтацій, етичних почуттів щодо екологічних проблем та усвідомлення необхідності захисту довкілля; 2) засвоєння загальнонаукових знань з екології та професійних знань з екологічної безпеки автотранспортного комплексу; 3) прилучення до активної практичної діяльності, пов'язаної з реалізацією природоохоронних заходів й екологічних проєктів у галузі автомобільного транспорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вернадський В.І. Вибрані праці. Київ : Наукова думка, 1969. 437 с.
2. Клименко О.А. Системне управління підвищенням ефективності використання енергії та зменшенням забруднення атмосферного повітря дорожніми транспортними засобами : автореф. дис. ... д-ра тех. наук : 05.22.20 / Національний транспортний університет. Київ, 2021. 44 с.

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО РОЗВИТКУ В УЧНІВ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

3. Лук'янова Л.Б. Сучасні підходи до формування екологічної компетентності фахівців. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, досвід, проблеми*. 2008. Вип. 17. С. 60–70.

4. Матейчик В.П. Методи оцінювання та способи підвищення екологічної безпеки дорожніх транспортних засобів : монографія. Київ : НТУ, 2006. 215 с.

5. Совгіра С., Гончаренко П., Люленко С. Технологія та організація природоохоронних робіт : підруч. Київ : Науковий світ, 2011. 319 с.

6. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення 12.07.2023).

REFERENCES

1. Vernadskyi, V.I. (1969). *Vybrani pratsi* [Selected works]. Kyiv, 437 p. [in Ukrainian].

2. Klymenko, O.A. (2021). Systemne upravlinnia pidvyshchenniam efektyvnosti vykorystannia enerhii ta zmenshenniam zabrudnennia atmosfery povitria dorozhnymy transportnymy zasobamy [System management of increasing the efficiency of energy use and reducing atmospheric air pollution

by road vehicles]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv, 44 p. [in Ukrainian].

3. Lukianova, L.B. (2008). Suchasni pidkhody do formuvannia ekolohichnoi kompetentnosti fakhivtsiv [Modern approaches to the formation of environmental competence of specialists]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, experience, problems*. Vol. 17. pp. 60–70. [in Ukrainian].

4. Mateichyk, V.P. (2006). Metody otsiniuvannya ta sposoby pidvyshchennia ekolohichnoi bezpeky dorozhnikh transportnykh zasobiv [Assessment methods and ways to improve the environmental safety of road vehicles: monograph]. Kyiv, 215 p. [in Ukrainian].

5. Sovhira, S., Honcharenko, P. & Liulenko, S. (2011). *Tekhnolohiia ta orhanizatsiia pryrodookhoronnykh robit: pidruchnyk* [Technology and organization of nature protection works: tutorial]. Kyiv, 319 p. [in Ukrainian].

6. Pro osnovni zasady (stratehiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku: Zakon Ukrainy vid 28.02.2019 r. № 2697-VIII [On the main principles (strategy) of the state environmental policy of Ukraine for the period until 2030: Law of Ukraine dated February 28, 2019 No. 2697-VIII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (Accessed 12 July. 2023). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 30.08.2023

УДК 378.147:37.091.2:811.111(043.3)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.291073>

Марина Афонченко, аспірант

*кафедри іноземної освіти та міжкультурної комунікації
Хмельницького національного університету*

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО РОЗВИТКУ В УЧНІВ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У статті досліджено питання особливостей використання у підготовці вчителів педагогічних задач. Проаналізовано праці, що висвітлюють, як педагогічні задачі пов'язані із педагогічним мисленням, педагогічною майстерністю та педагогічною технологією. Досліджено, які класифікації педагогічних задач існують на сьогодні та складено власну класифікацію педагогічних задач за їхніми функціями, а також додано характеристику кожного виду задач та наведено їх приклади. Проведено дослідження із використання задач для студентів другого курсу у процесі їхньої підготовки до розвитку в учнів соціальної компетентності.

Ключові слова: професійна підготовка; вчителі іноземної мови; компетентнісний підхід; соціальна компетентність; педагогічні задачі.

Лит. 5.

Maryna Afonchenko, Postgraduate Student of the

*Foreign Language Education and Intercultural Communication Department,
Khmelnitskiy National University*

USING PEDAGOGICAL TASKS IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS TO DEVELOP STUDENTS' SOCIAL COMPETENCE

The article examines the issue of the use of pedagogical tasks in the professional training of teachers for the development of social competence in students. Works related to the connection of pedagogical tasks with pedagogical thinking, pedagogical skill and pedagogical technology are analyzed. Scientific research of the skills and activities of students are based on the ability to solve pedagogical problems is carried out. It is analyzed which stages should be used to prepare and solve problems (preparatory / orientational, diagnostic/analytical, designing, executive, generalized-evaluative). It is studied what classifications of pedagogical tasks exist nowadays, and our own classification of pedagogical tasks according to their functions is compiled. It is noted that pedagogical tasks can be particularly effective in the context of the development of social competence in future students due to their focus on the ability of future teachers to teach students to distinguish between social roles, resolve conflicts and work in